

Sygn. akt I Ns 410/12

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2015 roku

Sąd Rejonowy w Przasnyszu Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Rafał Chrzczonowski

Protokolant: sekretarz sądowy Klaudia Milewska

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2015 roku w Przasnyszu na rozprawie

sprawy z wniosku K. G. i M. G.

z udziałem (...) S.A. z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

I. na nieruchomości położonej w O., gmina P., obejmującej działki o numerach ewidencyjnych (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Przasnyszu prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej obecnie własność M. G., ustanawia na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. służebność przesyłu, w granicach okazanych na mapach sytuacyjnych nieruchomości, sporządzonych przez biegłego geodetę A. M. (1), wpisanych do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego przez Starostę (...) za nr (...) w dniu 23 stycznia 2015r., stanowiących integralną część orzeczenia, polegającą na prawie posadowienia, eksploatacji, dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwaniu awarii lub wymiany urządzeń elektroenergetycznych zlokalizowanych na wyżej wymienionych działkach w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania elementów napowietrznej linii elektroenergetycznej SN 15 kV;

II. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w L. na rzecz M. G. kwotę (...) (tysiąc siedemset osiemdziesiąt sześć) złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu zgodnie z punktem I postanowienia;

III. oddala wniosek w pozostałym zakresie;

IV. stwierdza, że wnioskodawcy i uczestnik postępowania ponoszą koszty postępowania w zakresie związanym ze swoim udziałem w sprawie;

V. nakazuje pobrać od uczestnika postępowania (...) S.A. z siedzibą w L. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Przasnyszu kwotę 1565,78 złotych (tysiąc pięćset sześćdziesiąt pięć złotych siedemdziesiąt osiem groszy) tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo ze Skarbu Państwa;

VI. w pozostałym zakresie wydatkami wyłożonymi tymczasowo przez Skarb Państwa obciąża Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Przasnyszu.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce Wydział I Cywilny postanowieniem z dnia 28 stycznia 2016r.

w sprawie I Ca 452/15 na skutek apelacji uczestnika postępowania (...) S.A. z siedzibą w L. od postanowienia Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 27 sierpnia 2015r., sygn. akt I Ns 410/12

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie:

a) w punkcie I i II w ten sposób, że wniosek oddalić;

b) w punkcie IV i V w ten sposób, że stwierdzić że wnioskodawcy i uczestnik postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie, w zakresie dotychczas poniesionym.

2. Zasądzić od wnioskodawcy M. G. na rzecz uczestnika postępowania kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

Sygn. akt I Ns 410/12

UZASADNIENIE

M. G. i jego żona K. G. we wniosku z dnia 18 czerwca 2012r. domagali się ustanowienia na rzecz uczestnika postępowania – (...) S.A. z siedzibą w L., na nieruchomościach stanowiących własność M. G. – działkach ewidencyjnych (...) w O. oraz stanowiącej majątek wspólny wnioskodawców działce ewidencyjnej (...) w O., służebności przesyłu o treści bliżej we wniosku określonej, za odpowiednim wynagrodzeniem.

W uzasadnieniu wniosku podnosili, że na terenie wskazanych w żądaniu działek zostały posadowione słupy, będące częścią napowietrznej linii energetycznej. Obecnie ich właścicielem i użytkownikiem jest uczestnik postępowania. Pismem z dnia 29 marca 2012r. wnioskodawca wezwał uczestnika do dobrowolnego ustanowienia służebności przesyłu, jednak uczestnik nie zareagował. Obecność napowietrznej linii energetycznej przebiegającej nad przedmiotowymi nieruchomościami powoduje obniżenie ich wartości rynkowej oraz stanowi znaczną ingerencję w prawo własności i utrudnia właścicielom nieruchomości korzystanie z nich.

Pismem z dnia 22 października 2012r. pełnomocnik wnioskodawców, uzupełniając wniosek, określił żądane wynagrodzenie za ustanowienie służebności na kwotę 40000 złotych.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania wnosił o jego oddalenie w całości, podnosząc, że ustanowienie służebności jest bezprzedmiotowe, bowiem spółce (...) S.A. przysługuje skuteczny względem każdorazowego właściciela przedmiotowych nieruchomości tytuł prawny, uprawniający do korzystania z nich w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, które nabyte zostało w drodze zasiedzenia. Urządzenia posadowione na działkach (...) w postaci linii 0,4 kV zostały oddane do eksploatacji protokołem odbioru z dnia 2 listopada 1966 r. Natomiast urządzenia na działkach (...) w postaci linii SN 15 kV zostały oddane do eksploatacji protokołem (...) ze sprawdzenia technicznego / odbioru obiektu elektroenergetycznego / z dnia 15 września 1977r. Od momentu posadowienia linie te nie zmieniły swojej trasy, poprzednicy prawni uczestniczki korzystali w sposób niezmienny – w odniesieniu do linii 0,4 kV przez ponad 20 lat, zaś w odniesieniu do linii 15kV przez okres 30 lat – z trwałego i widocznego urządzenia elektroenergetycznego. Wobec tego uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia: z dniem 2 listopada 1986r. przez Skarb Państwa, za pośrednictwem przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...), służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu obciążającej działki nr ew. (...), a z dniem 15 września 2007 r. przez spółkę (...) Sp. z o.o. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu obciążającej działki nr ew. (...), których treść obejmuje eksploatację, dokonywanie kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwanie awarii lub wymianę urządzeń elektroenergetycznych zlokalizowanych na w/w nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawców w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania elementów napowietrznych linii elektroenergetycznych. Uczestnik wywodził, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa, przy czym za początek biegu zasiedzenia należy przyjąć dzień oddania do eksploatacji linii elektroenergetycznych. Dwudziestoletni termin zasiedzenia służebności na działkach (...) wynika z faktu, że w 1966r., kiedy to Skarb Państwa (z uwagi na obowiązującą wówczas zasadę jednolitości własności państwowej), za pośrednictwem przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) rozpoczął korzystanie z infrastruktury elektroenergetycznej na tych działkach, obowiązywał art. 172 kc w brzmieniu przewidującym 10 i 20 – letni okres zasiedzenia. Wobec tego okres posiadania wymagany do zasiedzenia nastąpił najpóźniej w dniu 2 listopada 1986r. Uczestnik podnosił, że w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, mocą której nastąpiło uwłaszczenie

przedsiębiorstw państwowych (art. 2 tej ustawy), służebność gruntowa odpowiadająca treścią służebności przesyłu, dotycząca urządzeń na działkach (...), weszła w skład majątku przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...). Analogiczna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do stanu faktycznego posiadania służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu odnośnie do działek (...). Następnie w dniu 12 lipca 1993r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) zostało przekształcone w spółkę prawa handlowego, wraz z czym nastąpiło przeniesienie całego majątku na rzecz nowo powstałej spółki (w tym zasiedziana służebność oraz stan faktyczny posiadania w odniesieniu do działek o nr nr ewidencyjnych (...)). Następnie, w dniu 30 czerwca 2007r., Zakład (...) S.A. zbył swoje przedsiębiorstwo przesyłowe na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. Uczestnik wskazywał, że z dniem 15 września 2007r. nastąpiło zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w odniesieniu do działek (...). W 2008r. spółka zmieniła nazwę na (...) Sp. z o.o., a 31 sierpnia 2010r. zarejestrowano połączenie tej spółki (wraz z innymi) ze spółką (...) S.A., jako spółką przejmującą, w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh. Spółka przejmująca, wstąpiła z dniem rejestracji połączenia, we wszystkie prawa i obowiązki spółek przejmowanych na zasadzie sukcesji uniwersalnej, łącznie z przedmiotową służebnością, która weszła w skład majątku spółki przejmującej. Uczestnik podkreślał, że za każdym razem przedmiotowa służebność, jako aktywa poprzedniczek prawnych uczestnika, wchodziła w skład przedsiębiorstwa jej następczyni prawnej, w ten sposób, że w konsekwencji stała się składnikiem majątku sieciowego spółki (...) S.A. Podnosił, że nabycie służebności gruntowej w drodze zasiedzenia następuje z mocy samego prawa i pod tytułem darmym, co wyklucza żądanie wynagrodzenia przez wnioskodawców. Wobec tego, że uczestnikowi przysługuje tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawców, ustanowienie służebności nie jest konieczne.

Na wypadek nie uwzględnienia przez Sąd zarzutu zasiedzenia, uczestnik podnosił, że poprzez fakt świadomego tolerowania przez poprzedników prawnych wnioskodawców i ich samych istnienia na działkach przedmiotowej infrastruktury, nastąpiło nawiązanie umowy użyczenia o charakterze trwałym i realnym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958r. utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakłady (...), którego przedmiotem działania była między innymi eksploatacja sieciowych urządzeń energetycznych znajdujących się na obszarze okręgu energetycznego centralnego. W ramach tego przedsiębiorstwa funkcjonował między innymi Zakład (...).

Protokołem z dnia 2 listopada 1966r. komisja powołana na podstawie zarządzenia wewnętrznego Dyrekcji Zakładu (...) dokonała odbioru linii 15kV, stacji trafo oraz sieci niskiego napięcia 0,4kV wraz z przyłączami w miejscowości O..

Protokołem z dnia 15 września 1977r. komisja Zakładu (...) dokonała odbioru linii średniego napięcia 15kV, na 3 słupach żelbetowych, w miejscowości O..

Zarządzeniem nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. wskutek podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), przydzielając mu składniki mienia powstałego z podziału.

Aktem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, sporządzonym w formie aktu notarialnego dnia 12 lipca 1993r. przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w W. zostało przekształcone w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa, między innymi na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa.

Umową w formie aktu notarialnego z dnia 30 czerwca 2007r. Zakład (...) S.A. z siedzibą w W. przeniósł na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. przedsiębiorstwo sieciowe, opisane bliżej w umowie, jako wkład niepieniężny w zamian za objęcie (...) udziałów w spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., o łącznej wartości 2251387500 złotych.

Z dniem 2 października 2008r. dokonano zmiany nazwy z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W..

Na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Wspólników (...) S.A. z siedzibą w L. z dnia 16.08.2010r. oraz uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Wspólników (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. nastąpiło połączenie (...) S.A. z siedzibą w L. (spółka przejmująca) z szeregiem innych spółek, w tym (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. 31 sierpnia 2010r. zarejestrowano połączenie spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. (wraz z innymi) ze spółką (...) S.A., jako spółką przejmującą, w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh.

M. G. jest właścicielem nieruchomości rolnej położonej w miejscowości O., gmina P., złożonej z działek o numerach ewidencyjnych: (...). Nadto, wspólnie z żoną K. G., na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej, są właścicielami nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w miejscowości O., gmina P., obejmującej działkę o numerze ewidencyjnym (...). Przez działki (...) przebiega linia 0,4 kV, oddana do użytku w 1966r., zaś przez działki (...) przebiega linia średniego napięcia 15kV, oddana do użytku w 1977r.

Długość linii 0,4kV na działce (...) wynosi 27,7m. Szerokość pasa energetycznego (powierzchni gruntu znajdującej się bezpośrednio pod napowietrzną linią elektroenergetyczną), wynosi od 1,1m do 1,3m. Powierzchnia pasa energetycznego wynosi tu 33,4m², zaś całego pasa technologicznego (powierzchni gruntu koniecznej dla właściwego korzystania z urządzeń) – 61,4m².

Długość linii 0,4kV na działce (...) wynosi 28,3m. Szerokość pasa energetycznego (powierzchni gruntu znajdującej się bezpośrednio pod napowietrzną linią elektroenergetyczną), wynosi od 1,3m do 1,4m. Powierzchnia pasa energetycznego wynosi tu 37,6m², zaś całego pasa technologicznego (powierzchni gruntu koniecznej dla właściwego korzystania z urządzeń) – 66m².

Długość linii 15kV na działce (...) wynosi 142,3m. Szerokość pasa energetycznego wynosi 1m. Powierzchnia pasa energetycznego wynosi tu 142,2m², zaś całego pasa technologicznego – 1166m². Na działce posadowione są dwa słupy energetyczne.

Długość linii 15kV na działce (...) wynosi 75,4m. Szerokość pasa energetycznego wynosi 1m. Powierzchnia pasa energetycznego wynosi tu 75,1m², zaś całego pasa technologicznego – 527,6m².

Pismem z dnia 29 marca 2012r. M. G. poprzez ustanowionego pełnomocnika zwrócił się do (...) S.A. z siedzibą w L. o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu na jego nieruchomości. Pismo to nie przyniosło jednak żadnego rezultatu.

Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na działce (...) odpowiada kwocie 346 złotych, na działce (...) – 1440 złotych, na działce (...) – 686 złotych, zaś na działce (...) – 790 złotych.

Ustaień faktycznych dokonano na podstawie następujących dowodów: umowa przekazania gospodarstwa rolnego (k. 17-19), odpis księgi wieczystej (k. 20-24 i 25-29), wypis z rejestru gruntów (k. 30, 31), wycinek z mapy zasadniczej (k. 32, 33), wezwanie z dnia 29 marca 2012r. (k. 34), protokół z 2.11.1966r. (k. 117), zestawienie materiałów (k. 115), protokół z 15.09.1977r. (k. 115), akt przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego z 12.07.1993r. (k. 64-71), umowa z dnia 30.06.2007r. (k. 73-80), odpis pełny z rejestru przedsiębiorców (k. 81-86), postanowienie (k. 87-92), opinia biegłego M. H. (k. 131-186), opinia biegłego geodety A. M. (k. 253-258), opinia biegłego rzeczoznawcy J. T. (k. 287-297), zarządzenie z dnia 25 listopada 1958r. (k. 323), zarządzenie z dnia 6 czerwca 1977r. (k. 324), zarządzenie z dnia 16 stycznia 1989r. (j 327), statut (k. 328-329), odpis pełny z KRS (k. 330-331) .

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 305¹ kodeksu cywilnego (dalej jako KC), nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem

tych urządzeń (służebność przesyłu). Z kolei art. 305² § 2 KC stanowi, że jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

W niniejszej sprawie wnioskodawcy domagali się ustanowienia służebności przesyłu na nieruchomościach stanowiących ich własność podnosząc, że przedsądowe wezwanie skierowane w tym zakresie do przedsiębiorcy przesyłowego pozostało bez odpowiedzi. Uczestnik zasadniczo nie kwestionował tych twierdzeń. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwalał zaś ustalić, że wnioskodawcom istotnie przysługuje prawo własności nieruchomości objętych wnioskiem – samemu wnioskodawcy co do działek (...), zaś obojgu wnioskodawcom łącznie, co do działki (...). Nie ulega też wątpliwości, że urządzenia energetyczne posadowione na nieruchomościach wchodzą w skład przedsiębiorstwa uczestnika postępowania, była to okoliczność niesporna.

Analiza przepisu art. 305² § 2 KC pozwala uznać, na co wskazywał też uczestnik postępowania, że do przesłanek roszczenia w nim określonego należy wykazanie, że ustanowienie służebności jest konieczne dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych. Konieczność taka jest oczywista w każdym przypadku, gdy przedsiębiorcy nie przysługuje żaden tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, na których posadowione są urządzenia przesyłowe – ustanowienie służebności przesyłu w takiej sytuacji umożliwia przedsiębiorcy przesyłowemu eksploatację urządzeń na cudzym gruncie w sposób zgodny z prawem. Uczestnik postępowania kwestionował istnienie tej przesłanki w odniesieniu do jego urządzeń na nieruchomościach wnioskodawców, podnosząc, że dysponuje już tytułem prawnym, upoważniającym go do korzystania z tych nieruchomości, mianowicie wskutek zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu nie powinna budzić wątpliwości. Wszak kodeksowa definicja ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności nie zawiera zamkniętego katalogu uprawnień składających się na treść służebności, możliwym zatem jest również konstruowanie takiej służebności, która odpowiadać będzie treścią służebności przesyłu, aktualnie uregulowanej w art. 305¹ KC. Z kolei art. 352 § 1 KC wprost stanowi o posiadaniu służebności, zaś art. 292 KC umożliwia nabycie, przy spełnieniu określonych tam warunków, służebności gruntowej poprzez zasiedzenie. Zagadnienie zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed ustawowym uregulowaniem tej służebności w kodeksie cywilnym doczekało się bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego. W wielu swoich orzeczeniach Sąd Najwyższy stwierdzał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ KC) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa (tak Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z dnia 12 grudnia 2008r. w sprawie II CSK 389/08, szczególnie warte uwagi są również tezy zawarte w uzasadnieniach wyroku z dnia 10 lipca 2008r. w sprawie III CSK 73/08 czy wyroku z dnia 19 maja 2004r. w sprawie III CK 496/02).

Jednym z podstawowych elementów stanu faktycznego przytoczonego przez wnioskodawców dla uzasadnienia zgłoszonego żądania było istnienie na ich nieruchomościach urządzeń energetycznych, należących obecnie do uczestnika postępowania i przez niego wykorzystywanych w prowadzonej działalności gospodarczej. Korzystanie przez uczestnika postępowania z nieruchomości wnioskodawców, polegające na utrzymywaniu i eksploatacji przedmiotowych urządzeń na tych nieruchomościach, to nic innego, jak uregulowane w art. 352 § 1 KC posiadanie służebności. Przy tym, jak podnosił uczestnik postępowania, takie korzystanie z nieruchomości stanowiących obecnie własność wnioskodawców, odbywa się nieprzerwanie od momentu oddania do użytku przedmiotowych urządzeń – od dnia 2 listopada 1966r. w przypadku linii 0,4kV na działkach (...), zaś od dnia 15 września 1977r. w przypadku linii średniego napięcia 15kV na działkach (...). Takiej treści twierdzeniom uczestnika postępowania, zgłoszonym w piśmie procesowym z dnia 13 grudnia 2012r. i udokumentowanym załączonymi do tego pisma dokumentami, wnioskodawcy nie zaprzeczali. Uznać zatem należało za przyznane i bezsporne daty oddania do użytku poszczególnych urządzeń energetycznych na nieruchomościach wnioskodawców oraz korzystanie przez kolejne przedsiębiorstwa energetyczne z takich trwałych i widocznych urządzeń. Tym samym uznać trzeba, że miało miejsce posiadanie

służebności polegającej na utrzymywaniu i eksploatacji urządzeń energetycznych na nieruchomościach, będących obecnie własnością wnioskodawców.

Nie było zatem przez uczestników kwestionowane, że od dnia 2 listopada 1966r. miało miejsce posiadanie opisanych wyżej służebności na działkach oznaczonych obecnie numerami ewidencyjnymi (...). Posiadanie w tym czasie, jak wynika z niekwestionowanych twierdzeń uczestnika postępowania, sprawowało w imieniu Skarbu Państwa przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakłady (...). Posiadanie to trwało – przy uwzględnieniu domniemania z art. 340 KC w zw. z art. 352 § 2 KC – nieprzerwanie aż do podziału tego przedsiębiorstwa i wyodrębnienia z niego między innymi przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w W., co nastąpiło zarządzeniem Nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, że 2 listopada 1986r. upłynął 20 letni, maksymalny okres zasiedzenia, wynikający z art. 172 KC w brzmieniu wówczas obowiązującym. Tym samym nastąpiło nabycie, z mocy prawa i nieodpłatnie, poprzez zasiedzenie, służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na nieruchomościach obejmujących działki (...).

Tak wybudowanie i oddanie do użytku urządzeń na działkach (...), jak i moment upływu 20 letniego okresu ich eksploatacji (a tym samym – okresu zasiedzenia), nastąpiły w czasie obowiązywania zasady tzw. jednolitej własności państwowej, wywodzonej z art. 128 KC w pierwotnym brzmieniu, który w § 1 stanowił, że socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa), przysługuje niepodzielnie Państwu. Choć zasada ta była różnie rozumiana, dominowało stanowisko uznające Państwo za wyłączny podmiot uprawnień wchodzących w zakres mienia państwowego, znajdującego się w zarządzie państwowych osób prawnych. Wedle tego stanowiska, państwowe osoby prawne, w tym przedsiębiorstwa państwowe, jedynie wykonywały te uprawnienia w imieniu własnym, tak, jakby one im przysługiwały (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z dnia 7 listopada 1980r., III CZP 2/80 i 18 czerwca 1991r., III CZP 38/91). Konsekwencją obowiązywania tak rozumianej zasady jednolitej własności państwowej było to, że nabycie w drodze zasiedzenia służebności na działkach (...) z dniem 2 listopada 1986r. nastąpiło na rzecz Skarbu Państwa. Tak też wywodził uczestnik postępowania. Zatem to Skarb Państwa nabył przedmiotową służebność.

Zgodnie z art. 172 KC w pierwotnym brzmieniu, dla nabycia własności (ograniczonego prawa rzeczowego) w drodze zasiedzenia, niezbędne było przynajmniej 10 – letnie posiadanie w dobrej wierze. Po upływie zaś lat 20 zasiedzenie następowało, choćby objęcie w posiadanie nastąpiło w złej wierze. Każdy z tych okresów upływał przed nowelizacją kodeksu cywilnego ustawą z dnia 28 lipca 1990r. (Dz. U. z 1990r., Nr 55, poz. 321), która wydłużała okresy zasiedzenia do 20 i 30 lat. Z pewnością zatem to art. 172 KC w brzmieniu sprzed tej nowelizacji rozstrzygał moment zasiedzenia w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu, wbrew ostatecznie prezentowanemu w tym zakresie stanowisku przez uczestnika postępowania, należało wymagać upływu dłuższego, 20 letniego okresu zasiedzenia, przewidzianego dla złej wiary. Choć istotnie, art. 7 KC wprowadza domniemanie dobrej wiary, które wiąże Sąd, dopóki nie zostanie obalone, to jednak w niniejszej sprawie sam uczestnik postępowania działanie tego domniemania wyłączył. Tak należy, zdaniem Sądu, tłumaczyć powoływanie się przez samego uczestnika na dłuższe, właściwe dla złej wiary, okresy zasiedzenia. Podnosząc zarzut zasiedzenia w piśmie z dnia 13 grudnia 2012r., uczestnik postępowania nie powoływał się na dobrą wiarę, zaś domagając się uznania, nawet z tzw. ostrożności procesowej, że zasiedzenie nastąpiło po upływie dłuższych terminów, pośrednio przyznawał, że objęcie służebności w posiadanie nastąpiło w złej wierze. Należy uznać, że przyznanie złej wiary przez osobę, na której rzecz działać mają skutki prawne uzależnione od dobrej bądź złej wiary, wyłącza konieczność dowodu przeciwko domniemaniu z art. 7 KC. Niezależnie od tego wskazać należy, że również stan faktyczny niniejszej sprawy, ustalony w gruncie rzeczy na podstawie niekwestionowanych twierdzeń uczestnika postępowania i materiału dowodowego przedstawionego przez niego, wyklucza uznanie, że objęcie w posiadanie przedmiotowych służebności na gruntach należących obecnie do wnioskodawców nastąpiło w dobrej wierze. Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7 maja 2014r. w sprawie II CSK 472/13, dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa. Takich okoliczności w niniejszej sprawie nie sposób się doszukać. Wręcz przeciwnie, uczestnik objęcie obu służebności w posiadanie łączył wyłącznie z protokołami odbioru technicznego

urządzeń. Brak zaś nie tylko jakichkolwiek umów, orzeczeń sądowych czy decyzji administracyjnych, przydających uczestnikowi (jego poprzednikom prawnym) uprawnienie do korzystania z cudzego gruntu, ale nawet decyzji o lokalizacji przedmiotowych urządzeń czy pozwoleniu na budowę. Całkowicie nieuprawnione są wobec tego wywody uczestnika postępowania w piśmie procesowym z dnia 21 lipca 2015r., że w świetle dokumentów przedłożonych przez niego w niniejszym postępowaniu, legalizacja posadowienia przedmiotowych urządzeń nie budzi wątpliwości. Pośród tych dokumentów zasadnicze znaczenie mają protokoły odbioru technicznego, a zatem dokumenty wytworzone wyłącznie przez podmiot, który wkroczył w sferę cudzej własności. Brak tu natomiast dokumentów pochodzących czy to od samych właścicieli gruntu, czy to od organów władzy, czy to od sądów, których treść mogłaby usprawiedliwiać przekonanie przedsiębiorcy, że przysługuje mu uprawnienie do korzystania z cudzego gruntu. To tak, jakby posiadacz nieruchomości swoje przekonanie o przysługującym mu prawie do nieruchomości wywodził ze sporządzonego przez siebie samego protokołu objęcia nieruchomości w posiadanie. Zajęcie cudzej nieruchomości i umieszczenie na niej urządzeń energetycznych bez uzyskania tytułu prawnego jest równoznaczne ze złą wiarą – tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 2008r. w sprawie II CSK 346/08 (por. też wyrok z 3 kwietnia 2009r. w sprawie II CSK 471/08 oraz wyrok z dnia 6 maja 2009r. w sprawie II CSK 594/08). Tym samym w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie sposób przypisać Skarbowi Państwa, działającemu przez przedsiębiorstwo państwowe, dobrej wiary. Skutkuje to tym, że zasiedzenie służebności na działkach (...) nastąpiło po 20 latach, 2 listopada 1986r. Ma to również konsekwencje dla oceny zarzutu zasiedzenia służebności na działkach (...), o czym jednak poniżej.

Nabyte przez Skarb Państwa ograniczone prawo rzeczowe weszło w skład wielozakładowego przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W., które dokonywało odbioru przedmiotowej linii i zajmowało się jej eksploatacją. Następnie, zarządzeniem Nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. utworzono odrębne przedsiębiorstwo państwowe - Zakład (...) w W., na bazie zakładu pod taką samą nazwą, funkcjonującego dotychczas w ramach przedsiębiorstwa (...). Z tegoż przedsiębiorstwa państwowego powstała jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, co nastąpiło aktem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego z dnia 12 lipca 1993r. Przekształcenie to nastąpiło między innymi na podstawie ustawy z dnia 13 lipca 1990r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990r., Nr 51, poz. 298 z późn. zm.). Zgodnie zaś z art. 8 ust. 2 tej ustawy, spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. Podmiot reprezentujący Skarb Państwa przy dokonywaniu przekształcenia wskazanym wyżej aktem notarialnym stwierdził, że przekształca przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w W.. Treść oświadczenia wskazuje zatem, że obejmowało ono cały majątek dotychczasowego przedsiębiorstwa państwowego, a zatem również nabyte w drodze zasiedzenia ograniczone prawo rzeczowe. Następnie, wraz z kolejnymi przekształceniami Zakład (...) S.A., przechodziło ono na rzecz kolejnych podmiotów w drodze sukcesji uniwersalnej, na uczestniku postępowania kończąc. Tym samym należało uznać, że uczestnikowi przysługuje ograniczone prawo rzeczowe do nieruchomości oznaczonych jako działki (...) i w tym zakresie ustanowienie służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem, było bezpodstawne.

Nie można takich samych skutków wywodzić z posiadania drugiej służebności, mianowicie co do urządzeń na działkach (...). Jak wyżej wskazano, ich oddanie do eksploatacji nastąpiło 15 września 1977r. Przy uwzględnieniu, że objęcie w posiadanie przedmiotowej służebności nastąpiło w złej wierze – w pełni bowiem odnoszą się tu uwagi poczynione do objęcia w posiadanie służebności na działkach (...) – dwudziestoletni okres upływał by w 1997r. W tym czasie doszło jednak do zmiany posiadacza przedmiotowej służebności. Po przedsiębiorstwie państwowym (...) posiadanie sprawowało przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), przy tym oba – w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Następnie zaś posiadanie tej służebności objęła spółka akcyjna Zakład (...), a po niej – jej następcy prawni, aktualnie uczestnik postępowania. Były to odrębne podmioty, które z punktu widzenia art. 172 KC należy traktować jako nowych, osobnych posiadaczy przedmiotowej służebności. W celu zasiedzenia służebności okres posiadania każdego z nich należałoby liczyć od początku. Jedynie bowiem w warunkach określonych w art. 176 KC możliwe jest doliczenie do swojego okresu posiadania okresu posiadania poprzednika.

Zgodnie z art. 176 § 1 KC posiadacz może doliczyć czas posiadania swojego poprzednika, jeśli nastąpiło przeniesienie posiadania. Ustawa nie przewiduje tu żadnego szczególnego domniemania i zgodnie z art. 6 KC, obowiązek wykazania tej okoliczności faktycznej spoczywa na tym, kto wywodzi z niej skutki prawne. O ile zatem uczestnik postępowania

zamierzał wywodzić skutki prawne dla swojego poprzednika prawnego (a pośrednio dla siebie) z faktu przeniesienia na niego posiadania przedmiotowej służebności, to powinien wykazać, że takie przeniesienie posiadania nastąpiło. Przy tym podkreślić należy, że chodzi tu o przeniesienie posiadania w rozumieniu art. 348 – 351 KC. Jak trafnie bowiem wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 6 marca 2015r. w sprawie III CSK 192/14, ustawodawca nie stworzył żadnych szczególnych zasad regulujących przeniesienie posiadania służebności, w tym także o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a zatem należy do niego stosować ogólne reguły ustalone w art. 348 – 351 KC. Nie wystarczy wykazanie, że daną służebność posiadały bezpośrednio po sobie kolejne podmioty, choćby były one następcami prawnymi poprzednich posiadaczy. Aby do okresu swojego posiadania służebności doliczyć czas posiadania poprzedniego posiadacza, konieczne jest wykazanie zaistnienia zdarzenia, które można by zakwalifikować jako przeniesienie posiadania zgodnie z art. 348 – 351 KC. Jakby to trudne nie było w odniesieniu do przeniesienia posiadania służebności, nie można rezygnować z tego wymagania ani upraszczać stanu faktycznego i poprzestawać na ustaleniu wyłącznie następstwa prawnego. Zważyć bowiem należy, że zasiedzenie biegnie przeciwko jednemu z najważniejszych praw podmiotowych, mianowicie własności. Znaczenie i charakter tego prawa wymagają, by wszelkie przepisy prowadzące do jego ograniczenia, a tym bardziej utraty, wykładane były ściśle.

Przepis art. 176 § 2 KC z kolei zrównuje w skutkach z przeniesieniem posiadania objęcie w posiadanie przez spadkobiercę po spadkodawcy. Z przyczyn wskazanych powyżej, nie można tego przepisu rozciągać na inne, niż spadkobranie, przypadki sukcesji uniwersalnej. Gdyby bowiem taka była intencja ustawodawcy, to z pewnością inaczej sformułowałby treść tego przepisu. Tymczasem jego zakres ograniczony jest wyraźnie do spadkobierców, nie jakichkolwiek innych następców prawnych posiadacza.

To zaś, co wykazał uczestnik postępowania przedłożonymi w toku postępowania dowodami, to wyłącznie następstwo prawne kolejnych przedsiębiorców posiadających przedmiotowe urządzenia na nieruchomościach wnioskodawców. Nie wykazał zaś, by pomiędzy tymi kolejnymi posiadaczami następowało przeniesienie posiadania w rozumieniu art. 348 – 351 KC. W tym stanie rzeczy nie można było uznać, że nastąpiło zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na działkach (...). Wobec tego w tym zakresie wniosek o ustanowienie służebności należało uwzględnić.

Jeśli chodzi o treść uprawnień składających się na ustanowioną służebność, to zasadniczo uwzględnia ona postulaty obu stron w tym zakresie. Zasięg tych uprawnień wyznaczył z technicznego punktu widzenia biegły z zakresu urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych, zaś wnioski tego biegłego na stosowną mapę przeniósł biegły geodeta. W ocenie Sądu opinia biegłego M. H. jest fachowa. Odnosi się do przedstawionego biegłemu zagadnienia, została logicznie uzasadniona. Jest oczywiste, że w interesie uczestnika postępowania jest marginalizowanie znaczenia i zasięgu przedmiotowej służebności. Wyznaczonych przez biegłego pasów nie sposób jednak uznać za nadmierne. Odzwierciedlają one bowiem faktyczny przebieg urządzeń na gruncie, jak i przede wszystkim możliwy zasięg ingerencji przedsiębiorcy przesyłowego przy wykonywaniu służebności, przy uwzględnieniu wszystkich uprawnień na nią się składających. Biegły geodeta A. M. wykreślił jedynie ustalenia biegłego M. H. na mapie. Mapa ta spełnia wymogi wynikające z prawa geodezyjnego i kartograficznego, została przyjęta do państwowego zasobu przez uprawniony organ. Biegły rzeczoznawca dokonał zaś wyceny służebności. Stawki przyjęte przez biegłego są tak niewielkie, że nie sposób uznać ich za zawyżone. Zwłaszcza, że należnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu nie da się odnosić wyłącznie do pasa zajętego pod urządzenia oraz wykorzystywanego przez przedsiębiorstwo przy ich eksploatacji, oddziaływanie służebności znacznie bowiem wykracza poza ten pas.

Mając to wszystko na względzie, należało postanowić, jak w punkcie 1 sentencji, na podstawie art. 305¹ KC i 305² § 2 KC. W odniesieniu zaś do działek (...), wniosek należało oddalić jako bezpodstawny, w tym bowiem zakresie uczestnikowi przysługuje skuteczny względem wnioskodawców tytuł prawny do korzystania z ich nieruchomości wskutek zasiedzenia i ustanowienie służebności przesyłu jest tu bezpodstawne.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Od uczestnika postępowania należało pobrać pokrytą

tymczasowo ze Skarbu Państwa część wynagrodzenia biegłego z zakresu urządzeń energetycznych, którego opinia została sporządzona na wniosek uczestnika.

/-/ R. Chrzczonowski